

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.620>

JEL classification: H20, F14, H50, O24

UDC: 33.01; 658.3.07; 336.01

Мирослава БУБЛИК

доктор економічних наук, професор, професор,
кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка», Україна
E-mail: my.bublyk@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2403-0784

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ТОВАРНУ СТРУКТУРУ ЕКСПОРТУ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Проблема впливу фіскальної політики на товарну структуру експорту України полягає у необхідності стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю, що сприяло б диверсифікації економіки та підвищенню її конкурентоспроможності. Актуальність цієї проблеми зумовлена залежністю України від експорту сировинних товарів, що робить економіку вразливою до зовнішніх шоків і знижує її стійкість у глобальних економічних умовах.

Мета. Дослідити напрями вдосконалення фіскальної політики держави для покращення товарної структури експорту України

Метод (методологія). У процесі роботи використано методи аналізу, синтезу, порівняння, обґрунтування, абстрактно-логічний, графічний та статистичний.

Результати. Серед сучасних тенденцій дослідження впливу фіскальної політики на структуру експорту було виділено інноваційні інструменти податкового та митного стимулювання, підкреслено їхню ефективність у підтримці експорту продукції з високою доданою вартістю, важливість цифровізації й інтеграції політик з міжнародними стандартами. Під час аналізу товарної структури експорту України було встановлено в його структурі домінування сировинної продукції, зокрема аграрного сектору, металургії та мінеральної сировини, що свідчить про низький рівень диверсифікації та недостатню присутність продукції з високою доданою вартістю.

Враховавши особливості товарної структури експорту та сучасні тенденції розвитку фіскальної політики у світі було рекомендовано систему заходів, які слід здійснити в Україні у сфері фіскальної політики для стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю. Рекомендовані заходи передбачають удосконалення податкового законодавства шляхом запровадження пільг для експортоорієнтованих підприємств, розвитку інноваційної діяльності та підтримки секторів із високою доданою вартістю. Також запропоновано створення ефективної інфраструктури експортної підтримки, гармонізацію фіскальних механізмів із міжнародними стандартами та стимулювання інтеграції українських виробників у глобальні ланцюги доданої вартості.

Ключові слова: фіскальна політика; експорт; товарна структура експорту; Україна; Китай.

Вступ

Сьогодні фіскальна політика держави відіграє базову роль у формуванні товарної структури експорту, визначаючи рівень конкурентоспроможності всієї національної

економіки. Сировинна структура українського експорту має низьку додану вартість і призводить до посилення залежності цін на продукцію від цінових коливань на міжнародних ринках. Недостатньо розвинена система податкових і митних стимулів для

© Мирослава Бублик, 2024

Отримано: 02.09.2024 р.

Рекомендовано до друку: 14.09.2024 р.

Опубліковано: 30.09.2024 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Бублик М. Фіскальна політика держави та її вплив на товарну структуру експорту України. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34, № 3. С. 620-631. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.620>

високотехнологічних та інноваційних секторів економіки призводить до дисбалансу у структурі експорту, гальмуючи його диверсифікацію. Проблема посилюється слабкою гармонізацією фіскальної політики з міжнародними стандартами, складністю митних процедур і відсутністю ефективних механізмів підтримки експортерів. Це створює бар'єри для виходу українських виробників на глобальні ринки та обмежує можливості залучення інвестицій у сектори з високою доданою вартістю.

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності дослідження впливу фіскальної політики на товарну структуру експорту України, визначення її недоліків та шляхів розвитку, щоб покращити систему стимулювання пріоритетних секторів економіки. Це сприятиме зростанню експортного потенціалу України та інтеграції її у світову економіку.

У наукових колах набирає популярності врахування взаємозв'язку фіскальної політики та експорту в умовах економічної глобалізації. Автори [1-4] аналізують вплив податкових стимулів і державних субсидій на розвиток експорту, вивчають такі інструменти як експортні субсидії, податкові пільги для експортерів на базі міжнародного досвіду використання субсидій в ЄС, спеціальних програм стимулювання в США, Україні та Китаї. Розширення таких програм податкової підтримки для секторів із високою доданою вартістю доцільно розглянути у перспективі для України. Дослідженню ролі фіскальної політики у трансформації експортної структури присвячені праці [5-15], в яких приділено увагу вивченню впливу державних інвестицій на розвиток експортно-орієнтованих секторів, таких інструментів як державні витрати і фіскальні стимули. Цікавим є досвід інвестиції у розвиток експорту в Південній Кореї й Китаї, який би було цікаво використати у майбутньому в Україні, здійснюючи інвестування у розвиток агропромислового комплексу та високотехнологічних виробництв.

У сучасному глобалізованому світі проблема формування фіскальної політики тісно пов'язана із концепціями сталого розвитку та зеленої економіки. Автори [16-21] розробляють фіскальних інструментів для стимулювання експорту екологічно чистої продукції, серед

яких зелені податки, гранти для інноваційних галузей. Багатим є міжнародний досвід європейських ініціатив щодо зеленої енергетики, де стимулюється розвиток експорту енергозберігаючих технологій та продукції з відновлюваних джерел.

В умовах розвитку міжнародної економічної діяльності набуває актуальності також фіскальна децентралізація регіонального розвитку експорту. Автори [22-36] аналізують роль регіональних бюджетів у стимулюванні експорту та їх інструментів (регіональні програми підтримки бізнесу, інфраструктурні інвестиції). Цікавими для України є регіональні ініціативи в Китаї та Італії, де успішно впроваджуються інструменти підтримки малого та середнього бізнесу на місцевому рівні.

Загалом, основна увага науковців зосереджена на інструментах фіскальної політики, їх використанні для трансформації експортної структури та досягнення цілей сталого розвитку. Проте залишаються не вирішеними питання їх застосування в Україні при формуванні ефективних податкових механізмів, підтримці екологічних інновацій та розвитку регіональної економіки.

Мета та завдання статті

Дослідження напрямів вдосконалення фіскальної політики держави для покращення товарної структури експорту України, є метою нашого дослідження, що визначає наступні завдання: 1) вивчити сучасні тенденції у дослідженні впливу фіскальної політики на структуру експорту; 2) проаналізувати товарну структуру експорту України; 3) розробити рекомендації щодо вдосконалення фіскальної політики для стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю.

Виклад основного матеріалу дослідження

Узагальнюючи сучасні тенденції у дослідженні впливу фіскальної політики на товарну структуру експорту, найбільш обговорюваними є питання диверсифікації експорту, де увага приділяється аналізу впливу фіскальної політики на зменшення залежності від експорту сировини, а також розвитку секторів з високою доданою вартістю. Автори в [3-5, 10-23, 30, 31, 36] проводять оцінку ефективності податкових пільг для

інноваційних і технологічних секторів, вивчають роль спеціальних економічних зон (СЕЗ) та досліджують інструменти підтримки експорту продукції.

Останнє десятиліття щоразу більше зацікавлення викликають проблеми зеленої економіки, де дослідники зосереджуються на вивченні впливу екологічного оподаткування на розвиток екологічно чистих технологій та на їх ролі у товарній структурі експорту [2-6; 12-20; 24; 26; 28-30; 33]. Так, автори в [16-19] проводять аналіз впливу фіскальних стимулів на експорт зеленої енергетики та продуктів із низьким вуглецевим слідом, вивчають міжнародний досвід використання зелених субсидій для експортерів та розробляють моделі для інтеграції екологічного оподаткування з фіскальною політикою. З розвитком цифровізації та автоматизації процесів щоразу більшого поширення набувають дослідження впливу цифрових рішень у сфері податків і мит на стимулювання експорту [14; 28; 31; 36], де увага дослідників розподілена між вивченням ефективності електронних платформ для автоматизації податкових і митних процедур, використанням блокчейн-технологій для спрощення митних операцій та підвищення прозорості, а також використанні цифрових інструментів для зменшення транзакційних витрат для експортерів.

Не втрачає своєї популярності і геополітичний контекст фіскальної політики, де вивчається адаптація фіскальної політики до умов глобальної конкуренції та санкційних режимів, аналізується вплив економічних санкцій на податкові й митні інструменти стимулювання експорту, вивчається роль фіскальної політики в контексті міжнародних торговельних угод ЄС чи СОТ, оцінюються наслідки податкових реформ на експортний потенціал країн у різних регіонах [1; 2; 6; 7; 9; 11]. Зі зростанням глобальних загроз і викликів, спричинених COVID-19 та російсько-українською війною посилюється вивчення ролі глобальних ланцюгів вартості (ГЛВ), де досліджується як фіскальна політика сприяє інтеграції національних компаній у глобальні ланцюги вартості [12; 22; 35]. Це посилює популярність аналізу впливу податкових стимулів на залучення транснаціональних корпорацій (ТНК), вивчення ролі митних

бар'єрів та їхнього зниження у полегшенні участі в ГЛВ та оцінки значення фіскальної політики для розвитку експортно орієнтованих кластерів.

Багато своєї уваги дослідники [8; 14; 15; 22; 23] також приділяють вивченню соціально-економічного впливу фіскальної політики на зайнятість, інвестиції та регіональний розвиток, впливу податкових і митних стимулів на створення нових робочих місць у секторах, орієнтованих на експорт, взаємозв'язку між інвестиціями у виробництво з високою доданою вартістю та податковими пільгами, а також розробці механізмів для підтримки соціально важливих експортних секторів. Значна частина досліджень [4; 8; 15; 21; 36] використовує кількісні моделі оцінки впливу, серед яких найчастіше використовуються економетричні моделі для прогнозування впливу фіскальної політики на структуру експорту, моделюються наслідки податкових реформ для різних секторів економіки та оцінюються взаємозв'язки між змінами у фіскальній політиці та показниками експорту, а також використовуються великі дані для аналізу експортної діяльності.

Ці тенденції демонструють широку інтеграцію сучасних технологій, інноваційних підходів і глобальних викликів у дослідження впливу фіскальної політики на товарну структуру експорту, що відкриває нові можливості для адаптації цих підходів в Україні.

Розглянемо товарну структуру експорту України у 2022 році (рис. 1), де числами позначено код, який відповідає назві товарів згідно з УКТЗЕД [37]. Через російсько-українську війну товарна структура експорту зазнала значних змін. Як видно з рис. 1 найбільшу частку від загального обсягу експорту складає кукурудза – 13,1%, олія соняшникова – 12,3%, руди і залізні концентрати – 7,3% та пшениця – 5,5% [37]. Така товарна структура класифікується як сировинна з низькою доданою вартістю. До війни в товарній структурі експорту в середньому найбільшу частку складала недорогоцінні метали та вироби з них – 29,1%; продукти рослинного походження – 15,9%; мінеральні продукти – 10,9%; машини, обладнання, механізми та електротехнічне обладнання – 10,5%. Ця товарна структура експорту України теж не

відзначалася високотехнологічністю товарів зі значною доданою вартістю.

Таким чином, товарна структура експорту України зазнала суттєвих змін під впливом війни, зокрема скорочення обсягів експорту металургійної продукції та збереження значення аграрного сектору. Для відновлення та розвитку експорту необхідні стабілізація безпекової ситуації, відновлення логістичної інфраструктури та підтримка з боку міжнародних партнерів.

У 2021 році обсяг експорту становив 68,2 млрд доларів США, у 2022 р. знизився до 44 млрд дол., а в 2023 р. – до 36 млрд дол., що на 36% менше порівняно з 2021 р. [37]. Ключовими експортними продуктами є зернові культури, а саме кукурудза. І найгірше є те, що обсяг експорту залежать не від виробництва, а від логістичних шляхів, які залежать від військових дій, блокувань кордонів сусідами тощо.

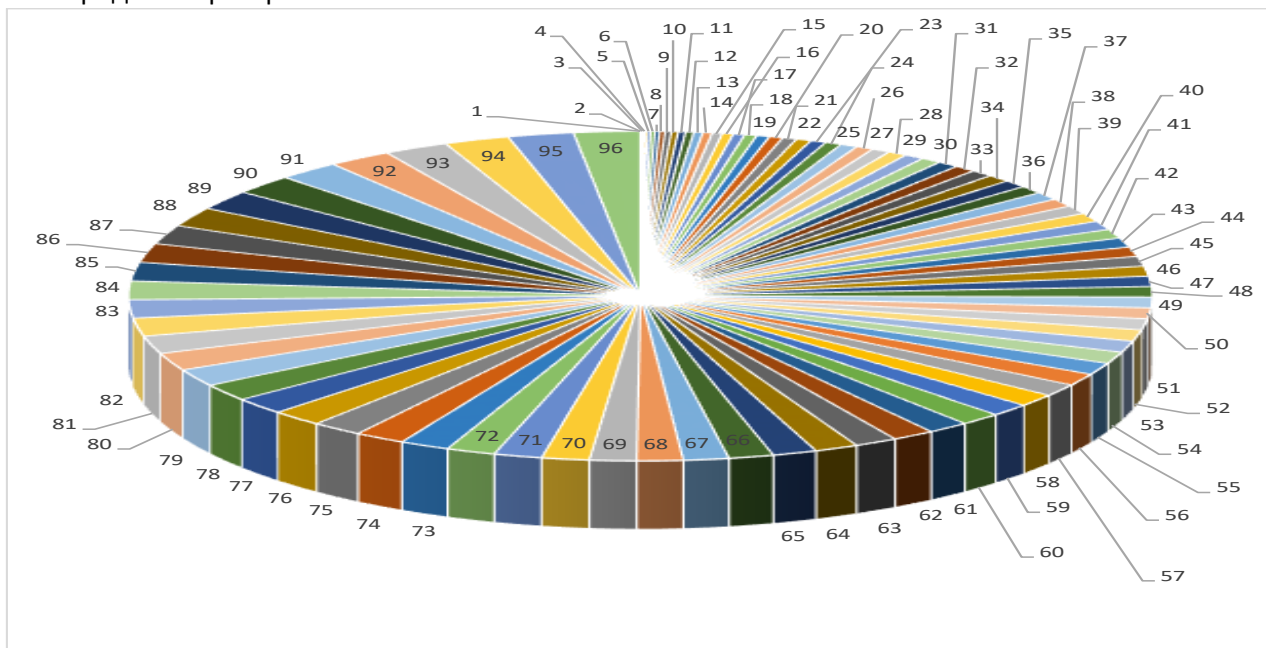

Рис. 1. Товарна структура експорту України у 2022 році [37].

Прим.: назви товарів відповідають УКТЗЕД: 01 – живі тварини; 02 – м'ясо та їстівні субпродукти; 03 – риба і ракоподібні; 04 – молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед; 05 – інші продукти тваринного походження; 06 – живі дерева та інші рослини; 07 – овочі; 08 – їстівні плоди та горіхи; 09 – кава, чай; 10 – зернові культури; 11 – продукція борошномельно-круп'яної промисловості; 12 – насіння і плоди олійних рослин; 13 – шелак природний; 14 – рослинні матеріали для виготовлення; 15 – жири та олії тваринного або рослинного походження; 16 – продукти з м'яса, риби; 17 – цукор і кондитерські вироби з цукру; 18 – какао та продукти з нього; 19 – готові продукти із зерна; 20 – продукти переробки овочів; 21 – різні харчові продукти; 22 – алкогольні і безалкогольні напої та оцет; 23 – залишки і відходи харчової промисловості; 24 – тютюн і промислові замітники тютюну; 25 – сіль; сірка; землі та каміння; 26 – руди, шлак і зола; 27 – палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки; 28 – продукти неорганічної хімії; 29 – органічні хімічні сполуки; 30 – фармацевтична продукція; 31 – добрива; 32 – екстракти дубильні; 33 – ефірні олії; 34 – мило, поверхнево-активні органічні речовини; 35 – білкові речовини; 36 – порох і вибухові речовини; 37 – фотографічні або кінематографічні товари; 38 – різноманітна хімічна продукція; 39 – пластмаси, полімерні матеріали; 40 – каучук, гума; 41 – шкури; 42 – вироби із шкіри; 43 – натуральне та штучне хутро; 44 – деревина і вироби з деревини; 45 – корок та вироби з нього; 46 – вироби із соломи; 47 – маса з деревини; 48 – папір та картон; 49 – друкована продукція; 50 – шовк; 51 – вовна; 52 – бавовна; 53 – інші текстильні волокна; 54 – нитки синтетичні або штучні; 55 – синтетичні або штучні штапельні волокна; 56 – вата; 57 – килими; 58 – спеціальні тканини; 59 – текстильні матеріали; 60 – трикотажні полотна; 61 – одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні; 62 – одяг та додаткові речі до одягу, текстильні; 63 – інші готові текстильні вироби; 64 – взуття; 65 – головні убори; 66 –

парасольки; 67 – оброблені пир'я та пух; 68 – вироби з каменю, гіпсу, цементу; 69 – керамічні вироби; 70 – скло та вироби із скла; 71 – перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння; 72 – чорні метали; 73 – вироби з чорних металів; 74 – мідь і вироби з неї; 75 – нікель і вироби з нього; 76 – алюміній і вироби з нього; 78 – свинець і вироби з нього; 79 – цинк і вироби з нього; 80 – олово і вироби з нього; 81 – інші недорогоцінні метали; 82 – інструменти, ножові вироби; 83 – інші вироби з недорогоцінних металів; 84 – реактори ядерні, котли, машини; 85 – електричні машини; 86 – залізничні локомотиви; 87 – засоби наземного транспорту, крім залізничного; 88 – літальні апарати; 89 – судна; 90 – прилади та апарати оптичні, фотографічні; 91 – годинники; 92 – музичні інструменти; 93 – різні промислові товари; 94 – меблі; 95 – іграшки; 96 – різні готові вироби; 97 – твори мистецтва.

Експорт металів та металургійної продукції істотно скоротився, зокрема обсяг плаского прокату зменшився майже вдсятеро (з 437 тис. т. у лютому 2022 р. до 47 тис. т. у березні 2022 р.). Бачимо, що руди та мінерали залишаються важливою статтею експорту, проте їхні обсяги також знизилися через логістичні труднощі та зменшення виробництва. Експорт соняшникової олії та інших рослинних жирів продовжується, але стикається з викликами через обмеження в транспортній інфраструктурі. За 2024 р. Україна досягла певної стабілізації обсягів експорту, проте обсяги залишаються нижчими за довоєнний рівень. Військові дії призвели до руйнування виробничих потужностей, блокування портів та інших логістичних шляхів, що негативно вплинуло на можливості експорту. Крім того, зміни в міжнародній торгівлі та санкції також вплинули на її товарну структуру експорту.

Узагальнюючи проведене дослідження товарної структури експорту та сучасні тенденції розвитку фіскальної політики у світі рекомендуємо систему заходів, які слід здійснити в Україні у сфері фіскальної політики для стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю. Перш за все, стимулювання інноваційної діяльності неможливо провести без запровадження податкових пільг для підприємств, що впроваджують інновації. Наприклад, надання податкових канікул або знижок на прибуток для підприємств, що інвестують у розробку та виробництво продукції з високою доданою вартістю, або впровадження податкових кредитів для фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР). Далі слід стимулювати співпрацю між бізнесом та науковими установами, вводячи компенсацій для підприємств, що співпрацюють з університетами або дослідницькими центрами.

Україна вже під час війни розпочала процес реформування податкової системи. Проте тут важливо зосередити свою увагу на зниженні податкового навантаження на експорт продукції з високою доданою вартістю, наприклад, вводячи диференційовані ставки податку на прибуток залежно від рівня доданої вартості продукції. Підтримку експортерів у сфері оподаткування слід розпочати із прискореного повернення податку на додану вартість (ПДВ) саме для експортерів високотехнологічної продукції. Спрощення митних процедур для експортерів найпростіше здійснити через автоматизацію митних процесів і зниження адміністративного навантаження на підприємства.

У світі відомі практики розширення фінансової підтримки експортерів за допомогою створення експортно-кредитних агентств для страхування ризиків експортерів і надання пільгових кредитів, організування фондів підтримки експортерів високотехнологічної продукції для надання грантів та доступу до дешевих кредитів для підприємств, які інвестують у розвиток нових технологій і вихід на зовнішні ринки. Ефективною також є диверсифікація експортної політики, яка реалізується через підтримку виходу на нові ринки шляхом фінансування участі підприємств у міжнародних виставках і ярмарках, а також шляхом розширення мережі торговельно-економічних представництв України за кордоном. Беззаперечно ефективними є угоди про вільну торгівлю (міжнародні торговельні угоди), які використовуються для зниження тарифних бар'єрів для продукції з високою доданою вартістю.

Підвищення ефективності використання ресурсів пов'язане із реформою податкових інструментів у сировинному секторі, введенням підвищених ставок експортного

мита на сировину для стимулювання її переробки всередині країни, цільової підтримки виробників продукції з високою доданою вартістю шляхом субсидування внутрішнього споживання ресурсів. Зі вступом України в ЄС зростуть вимоги до енергоефективності й екологічності, де податкові стимули для підприємств, що впроваджують енергоефективні технології та екологічно чисті виробничі процеси будуть доцільними. Зростатиме також потреба у висококваліфікованих кадрах, що вимагатиме нарешті значних інвестицій в освіту та підготовку затребуваних кадрів. Для цього слід здійснювати підтримку навчальних програм для підготовки фахівців у високотехнологічних галузях, співфінансування професійної підготовки працівників на підприємствах, що займаються експортом продукції з високою доданою вартістю. Важливими є також програми з повернення талантів, створення умов для залучення українських фахівців, які працюють за кордоном, до роботи на вітчизняних підприємствах.

Важливо також проводити моніторинг і аналіз ефективності впровадження системи оцінювання впливу фіскальної політики на експорт, регулярно аналізувати ефективності застосованих інструментів та коригувати впроваджені політики, що вимагає залучення експертного середовища для розробки подальших заходів.

Таким чином, цілеспрямована та послідовна система фіскальних заходів забезпечуватиме зростання обсягів експорту продукції з високою доданою вартістю, диверсифікацію товарної структури експорту та посилюватиме конкурентоспроможність українських підприємств на міжнародному ринку, збільшуючи інноваційний потенціал національної економіки.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, дослідивши напрями вдосконалення фіскальної політики держави для покращення товарної структури експорту України, було вивчено сучасні тенденції у дослідженні впливу фіскальної політики на структуру експорту, проаналізовано товарну структуру експорту України та ті сучасні виклики та можливості, які постають перед українською економікою, та

запропоновано рекомендації щодо вдосконалення фіскальної політики для підтримки експортноорієнтованих секторів економіки з високою доданою вартістю. Це дозволило виділити ключові напрями вдосконалення фіскальної політики, які згруповано у такі висновки.

У результаті вивчення сучасних тенденцій у дослідженні впливу фіскальної політики на структуру експорту було виділено інноваційні інструменти податкового та митного стимулювання, підкреслено їхню ефективність у підтримці експорту продукції з високою доданою вартістю, а також наголошено на важливості дослідження ролі цифровізації та інтеграції політик з міжнародними стандартами. Особливу увагу було приділено порівняльним аналізам національних і міжнародних практик, врахуванню екологічних аспектів і впровадженню інноваційних фінансових механізмів у контексті сталого розвитку.

Під час аналізу товарної структури експорту України було встановлено в його структурі домінування сировинної продукції, зокрема аграрного сектору, металургії та мінеральної сировини, що свідчить про низький рівень диверсифікації та недостатню присутність продукції з високою доданою вартістю. Водночас зростання експорту окремих високотехнологічних товарів і продукції машинобудування демонструє потенціал для розвитку цих секторів за умови вдосконалення державної фіскальної політики та перемоги у війні.

Врахувавши проведені дослідження товарної структури експорту та сучасні тенденції розвитку фіскальної політики у світі було рекомендовано систему заходів, які слід здійснити в Україні у сфері фіскальної політики для стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю. Рекомендовані заходи передбачають удосконалення податкового законодавства шляхом запровадження пільг для експортноорієнтованих підприємств, розвитку інноваційної діяльності та підтримки секторів із високою доданою вартістю. Також запропоновано створення ефективної інфраструктури експортної підтримки, гармонізацію фіскальних механізмів із міжнародними стандартами та стимулювання

інтеграції українських виробників у глобальні ланцюги доданої вартості.

Перспективою подальших досліджень є вивчення впровадження фіскальних стимулів у

країнах, які успішно експортують продукцію з високою доданою вартістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Brown L.K., Troutt E. A reanalysis of the trade and welfare effects of export subsidies. *Economics Letters*. 2018. 25(6). P. 420-424. URL <https://doi.org/10.1080/13504851.2017.1329>.
2. Bublyk M., Petryshyn N., Medvid R. Analysis of export policy of timber trade in the conditions of international economic activity. *Economic analysis*. 2019. 29(3). P. 5 - 11. DOI <http://dx.doi.org/10.35774/econa2019.03.005>.
3. Ramlogan A., Nelson A. Assessing the influence of fiscal and monetary policies on carbon dioxide emissions. *Latin American Journal of Central Banking*. 2024. 5(3). P. 100114. URL <https://doi.org/10.1016/j.latcb.2023.100114>.
4. Moridian A., Radulescu M., Kumar P., Radu M. T., Mohammad J. New insights on immigration, fiscal policy and unemployment rate in EU countries – A quantile regression approach. *Heliyon*. 2024. 10(13). e33519. URL <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e33519>.
5. Arroyo Marioli F., Fatas A., Vasishtha G. Fiscal policy volatility and growth in emerging markets and developing economies. *International Review of Economics & Finance*. 2024. 92. P. 758-777. URL <https://doi.org/10.1016/j.iref.2024.01.041>.
6. Bublyk M., Petryshyn N., Medvid R. Development of export policy of forest resources trade in the conditions of European integration. *Economics. Ecology. Socium*. 2019. 3. P. 45–55. URL <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2019.3.4-6>.
7. Doojav G., Luvsannyam D., Enkh-Amgalan E. Effects of global liquidity and commodity market shocks in a commodity-exporting developing economy. *Journal of Commodity Markets*. 2023. 30. P. 100332. URL <https://doi.org/10.1016/j.jcomm.2023.100332>.
8. Bublyk M., Vysotska V., Matseliukh Yu., Mayik V., Nashkerska M. Assessing losses of human capital due to man-made pollution caused by emergencies. *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. 2805. P. 74–86.
9. McKenna M., Le Heron R., Roche M. Living local, growing global: Renegotiating the export production regime in New Zealand's pipfruit sector. *Geoforum*. 2001. 32(2). P. 157-166. URL [https://doi.org/10.1016/S0016-7185\(00\)00012-9](https://doi.org/10.1016/S0016-7185(00)00012-9).
10. Botta A., Porcile G., Spinola D., Yajima G. T. Financial integration, productive development and fiscal policy space in developing countries. *Structural Change and Economic Dynamics*. 2023. 66. P. 175-188. URL <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2023.04.016>.
11. Chen P., Miao X. Understanding the role of China's factors in international commodity price fluctuations: A perspective of monetary-fiscal policy interaction. *Economic Analysis and Policy*. 2024. 81. P. 1464-1483. URL <https://doi.org/10.1016/j.eap.2024.02.022>.
12. Kowalska-Styczen A., Bublyk M., Lytvyn V. Green innovative economy remodeling based on economic complexity. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 2023. 9(3). 100091. URL <https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2023.100091>.

13. Zhang J. Evaluation of fiscal policy with text mining under "dual carbon" target in China. *Heliyon*. 2024. 10(13). e33466. URL <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e33466>.
14. Bubyk M. Economic evaluation of technogenic losses of business entities on fuzzy logic based opportunities. *Zarządzanie organizacją w warunkach niepewności teoria i praktyka*. 2013. P. 19–29.
15. Ciaffi G., Deleidi M., Di Domenico L. Fiscal policy and public debt: Government investment is most effective to promote sustainability. *Journal of Policy Modeling*. 2024. 46(6). P. 1186-1209. URL <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2024.07.002>.
16. Sun J., Zhang N., Sun Y., Su Y. Fiscal policy's impact on the efficiency of natural resources for a green economic recovery. *Resources Policy*. 2024. 90. 104660. URL <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2024.104660>.
17. Zarghami S. A. The role of economic policies in achieving sustainable development goal 7: *Insights from OECD and European countries*. *Applied Energy*. 2024. 377. 124558. URL <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2024.124558>.
18. Бублик М.І. Модель економічного оцінювання техногенних збитків в національному господарстві. *Black Sea Scientific Journal of Academic Research. Economic Science*. 2014. 12(05). С. 44-50.
19. Tengfei L., Ullah A. Impact of fiscal policies and green financing on firm innovation and firm value for green economic recovery. *Heliyon*. 2024. 10(9). e30145. URL <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e30145>.
20. Golpe A. A., Sánchez-Fuentes A. J., Vides J. C. Fiscal sustainability, monetary policy and economic growth in the Euro Area: In search of the ultimate causal path. *Economic Analysis and Policy*. 2023. 78. P. 1026-1045. URL <https://doi.org/10.1016/j.eap.2023.04.038>.
21. Havemann R., Hollander H. Fiscal policy in times of fiscal stress (or what to do when $r > g$). *Journal of Policy Modeling*. 2024. 46(5). P. 1020-1054. URL <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2024.07.001>.
22. Wang Y., Shen W., Xu J. Fiscal decentralization and the transformation of regional energy structures in China: Spatial spillover effects and the mediating role of technological innovation. *Heliyon*. 2024. 10(17). e36667. URL <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e36667>.
23. Mazzola F., Gambina D. Cohesion policy and domestic fiscal expenditure in Italian regions: A sectoral ex-post assessment of the additionality principle. *Papers in Regional Science*. 2025. 104(2). 100078. URL <https://doi.org/10.1016/j.pirs.2024.100078>.
24. Бублик М.І., Коропецька Т.О. Аналіз методів економічної оцінки збитків, завданих лісовому господарству надзвичайними ситуаціями техногенного характеру. *Вісник НУЛП*. 2008. 611. С. 71–80.
25. Chen B., Jiang Y., Zhou D. Do spillovers between international economic policy uncertainty be time-varying and asymmetric? *Development and Sustainability in Economics and Finance*. 2025. 5. 100030. URL <https://doi.org/10.1016/j.dsef.2024.100030>.
26. Bose S., Shams S., Ali S., Al Mamun A., Chang M. Economic policy uncertainty, carbon emissions and firm valuation: International evidence. *The British Accounting Review*. 2024. 56(6). 101453. URL <https://doi.org/10.1016/j.bar.2024.101453>.
27. Le C. H. A., Shan Y., Taylor S. International economic policy uncertainty and analysts' earnings forecasts. *Pacific-Basin Finance Journal*. 2024. 85. 102403. URL <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2024.102403>.
28. Бублик М. І., Бабій Т. І. Розвиток логістики в сучасних умовах функціонування ринку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. 19(6). С. 138-142.

29. Шипуліна Ю. С. (ред.) Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств. Суми: ТОВ "ДД" Папірус, 2012.
30. Villanthenkodath M. A., Pal S., Ansari M. A. Unlocking sustainable development: Evaluating the impact of monetary and fiscal policies on ecological footprint in India. *World Development Sustainability*. 2024. 5. 100186. URL <https://doi.org/10.1016/j.wds.2024.100186>.
31. Wang Z., Ma D., Tang J. Asymmetric fiscal policies and digital economy development: An empirical analysis based on the global digital value chain perspective. *International Review of Financial Analysis*. 2024. 96. 103556. URL <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2024.103556>.
32. Festré A. Michael Polanyi's vision of government and economics: Spanning Hayek and Keynes. *Journal of Government and Economics*. 2021. 4. 100026. URL <https://doi.org/10.1016/j.jge.2021.100026>.
33. Бублик М. І. Страхування техногенних збитків – новий сегмент на ринку екологічного страхування в Україні. *Вісник НУЛП*. 2009. 640. С. 23–33.
34. Vural G. Comparison of Asymmetric Trade Costs: Estimated vs. Recovered. *Procedia Economics and Finance*. 2013. 5. P. 779-788. URL [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(13\)00090-7](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(13)00090-7).
35. Watson A. Trade credit, trade income elasticity and the international transmission of shocks. *Eurasian Econ Rev*. 2021. 11. P. 687-733. URL <https://doi.org/10.1007/s40822-2>.
36. Xie Y., Li Y. Technological progress, fiscal policy, and economic fluctuations in China: Evidence from the heterogeneous firm DSGE model during the COVID-19 pandemic. *Economic Analysis and Policy*. 2024. 84. P. 646-662. URL <https://doi.org/10.1016/j.eap.2024.09.008>.
37. Код УКТЗЕД. 2024, 1 вересня. URL <https://business.diia.gov.ua/service/ukted>.

REFERENCES

1. Brown, L.K., & Troutt, E. (2018). A reanalysis of the trade and welfare effects of export subsidies. *Economics Letters*, 25(6), 420-424. <https://doi.org/10.1080/13504851.2017.1329>
2. Bublyk, M., Petryshyn, N., Medvid, R. (2019). Analysis of export policy of timber trade in the conditions of international economic activity. *Economic analysis*, 29 (3), p. 5 – 11. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2019.03.005>.
3. Ramlogan, A., & Nelson, A. (2024). Assessing the influence of fiscal and monetary policies on carbon dioxide emissions. *Latin American Journal of Central Banking*, 5(3), 100114. <https://doi.org/10.1016/j.latcb.2023.100114>
4. Moridian, A., Radulescu, M., Kumar, P., Radu, M. T., & Mohammad, J. (2024). New insights on immigration, fiscal policy and unemployment rate in EU countries – A quantile regression approach. *Heliyon*, 10(13), e33519. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e33519>
5. Arroyo Marioli, F., Fatas, A., & Vasishtha, G. (2024). Fiscal policy volatility and growth in emerging markets and developing economies. *International Review of Economics & Finance*, 92, 758-777. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2024.01.041>
6. Bublyk, M., Petryshyn, N., Medvid, R. (2019). Development of export policy of forest resources trade in the conditions of european integration. *Economics. Ecology. Socium*, 3, 45 – 55. <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2019.3.4-6>
7. Doojav, G., Luvsannyam, D., & Enkh-Amgalan, E. (2023). Effects of global liquidity and commodity market shocks in a commodity-exporting developing economy. *Journal of Commodity Markets*, 30, 100332. <https://doi.org/10.1016/j.jcomm.2023.100332>
8. Bublyk, M., Vysotska, V., Matseliukh, Yu., Mayik, V., & Nashkerska M. (2020). Assessing losses of human capital due to man-made pollution caused by emergencies. *CEUR Workshop Proceedings*, 2805, 74–86.

9. McKenna, M., Le Heron, R., & Roche, M. (2001). Living local, growing global: Renegotiating the export production regime in New Zealand's pipfruit sector. *Geoforum*, 32(2), 157-166. [https://doi.org/10.1016/S0016-7185\(00\)00012-9](https://doi.org/10.1016/S0016-7185(00)00012-9)
10. Botta, A., Porcile, G., Spinola, D., & Yajima, G. T. (2023). Financial integration, productive development and fiscal policy space in developing countries. *Structural Change and Economic Dynamics*, 66, 175-188. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2023.04.016>
11. Chen, P., & Miao, X. (2024). Understanding the role of China's factors in international commodity price fluctuations: A perspective of monetary-fiscal policy interaction. *Economic Analysis and Policy*, 81, 1464-1483. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2024.02.022>
12. Kowalska-Styczen, A., Bublyk, M., Lytvyn, V. (2023). Green innovative economy remodeling based on economic complexity. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity* 9 (3), 100091. <https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2023.100091>
13. Zhang, J. (2024). Evaluation of fiscal policy with text mining under "dual carbon" target in China. *Heliyon*, 10(13), e33466. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e33466>
14. Bublyk M. (2013). Economic evaluation of technogenic losses of business entities on fuzzy logic based opportunities. *Zarządzanie organizacją w warunkach niepewności teoria i praktyka*. P. 19 – 29.
15. Ciaffi, G., Deleidi, M., & Di Domenico, L. (2024). Fiscal policy and public debt: Government investment is most effective to promote sustainability. *Journal of Policy Modeling*, 46(6), 1186-1209. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2024.07.002>
16. Sun, J., Zhang, N., Sun, Y., & Su, Y. (2024). Fiscal policy's impact on the efficiency of natural resources for a green economic recovery. *Resources Policy*, 90, 104660. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2024.104660>
17. Zarghami, S. A. (2024). The role of economic policies in achieving sustainable development goal 7: Insights from OECD and European countries. *Applied Energy*, 377, 124558. <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2024.124558>
18. Bublyk, M.I. (2014). Model of economic evaluation of man-made damage to the national economy. *Black Sea Scientific Journal of Academic Research. Economic Science* 12 (05), 44-50.
19. Tengfei, L., & Ullah, A. (2024). Impact of fiscal policies and green financing on firm innovation and firm value for green economic recovery. *Heliyon*, 10(9), e30145. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e30145>
20. Golpe, A. A., Sánchez-Fuentes, A. J., & Vides, J. C. (2023). Fiscal sustainability, monetary policy and economic growth in the Euro Area: In search of the ultimate causal path. *Economic Analysis and Policy*, 78, 1026-1045. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2023.04.038>
21. Havemann, R., & Hollander, H. (2024). Fiscal policy in times of fiscal stress (or what to do when $r > g$). *Journal of Policy Modeling*, 46(5), 1020-1054. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2024.07.001>
22. Wang, Y., Shen, W., & Xu, J. (2024). Fiscal decentralization and the transformation of regional energy structures in China: Spatial spillover effects and the mediating role of technological innovation. *Heliyon*, 10(17), e36667. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e36667>
23. Mazzola, F., & Gambina, D. (2025). Cohesion policy and domestic fiscal expenditure in Italian regions: A sectoral ex-post assessment of the additionality principle. *Papers in Regional Science*, 104(2), 100078. <https://doi.org/10.1016/j.pirs.2024.100078>

24. Bublyk, M., Koropetska, T. O. (2008). Analysis of the methods of economic evaluation of damage caused to forestry by man-made emergency situations. *Bulletin of LPNU*, 611, 71–80.
25. Chen, B., Jiang, Y., & Zhou, D. (2025). Do spillovers between international economic policy uncertainty be time-varying and asymmetric? *Development and Sustainability in Economics and Finance*, 5, 100030. <https://doi.org/10.1016/j.dsef.2024.100030>
26. Bose, S., Shams, S., Ali, S., Al Mamun, A., & Chang, M. (2024). Economic policy uncertainty, carbon emissions and firm valuation: International evidence. *The British Accounting Review*, 56(6), 101453. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2024.101453>
27. Le, C. H. A., Shan, Y., & Taylor, S. (2024). International economic policy uncertainty and analysts' earnings forecasts. *Pacific-Basin Finance Journal*, 85, 102403. <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2024.102403>
28. Bublyk, M.I., Babiy, T.I. (2009). Development of logistic in modern operating of market conditions. *Scientific Bulletin of UNFU*, 19(6), 138-142.
29. Shipulina Yu.S. (Ed.) (2012). *Mechanism for managing the potential for innovative development of industrial enterprises*, Sumy: LLC "DD" Papyrus".
30. Villanthenkodath, M. A., Pal, S., & Ansari, M. A. (2024). Unlocking sustainable development: Evaluating the impact of monetary and fiscal policies on ecological footprint in India. *World Development Sustainability*, 5, 100186. <https://doi.org/10.1016/j.wds.2024.100186>
31. Wang, Z., Ma, D., & Tang, J. (2024). Asymmetric fiscal policies and digital economy development: An empirical analysis based on the global digital value chain perspective. *International Review of Financial Analysis*, 96, 103556. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2024.103556>
32. Festré, A. (2021). Michael Polanyi's vision of government and economics: Spanning Hayek and Keynes. *Journal of Government and Economics*, 4, 100026. <https://doi.org/10.1016/j.jge.2021.100026>
33. Bublyk, M. I. (2009). Man-made loss insurance is a new segment of the environmental insurance market in Ukraine. *Bulletin of LPNU*, 640, 23–33.
34. Vural, G. (2013) Comparison of Asymmetric Trade Costs: Estimated vs. Recovered. *Procedia Economics and Finance*, 5, 779-788. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(13\)00090-7](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(13)00090-7)
35. Watson, A. (2021). Trade credit, trade income elasticity and the international transmission of shocks. *Eurasian Econ Rev*, 11, 687-733. <https://doi.org/10.1007/s40822-021-00178-1>.
36. Xie, Y., & Li, Y. (2024). Technological progress, fiscal policy, and economic fluctuations in China: Evidence from the heterogeneous firm DSGE model during the COVID-19 pandemic. *Economic Analysis and Policy*, 84, 646-662. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2024.09.008>
37. UKTZED code. (2024, September 1). <https://business.dia.gov.ua/service/uktzed>

Myroslava Bublyk, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor, Management and International Business Department, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Fiscal policy of the state and its impact on the commodity structure of Ukrainian exports

Abstract

Introduction. The problem of the impact of fiscal policy on the commodity structure of Ukraine's exports lies in the need to stimulate the export of products with high added value, which would contribute to the diversification of the economy and increase its competitiveness. The relevance of this problem is due to Ukraine's dependence on the export of raw materials, which makes the economy vulnerable to external shocks and reduces its stability in global economic conditions.

Purpose. To investigate the directions of improving the state's fiscal policy to improve the commodity structure of Ukraine's exports

Method (methodology). The methods of analysis, synthesis, comparison, justification, abstract-logical, graphic and statistical were used in the work.

Results. Among the modern trends in the study of the impact of fiscal policy on the structure of exports, innovative instruments of tax and customs stimulation were highlighted, their effectiveness in supporting the export of products with high added value, the importance of digitalization and integration of policies with international standards were emphasized. During the analysis of the commodity structure of Ukraine's exports, it was established that its structure is dominated by raw materials, in particular, the agricultural sector, metallurgy and mineral raw materials, which indicates a low level of diversification and insufficient presence of products with high added value. Taking into account the peculiarities of the commodity structure of exports and current trends in the development of fiscal policy in the world, a system of measures that should be implemented in Ukraine in the field of fiscal policy to stimulate the export of products with high added value was recommended. The recommended measures include improving tax legislation by introducing benefits for export-oriented enterprises, developing innovative activities and supporting sectors with high added value. It is also proposed to create an effective export support infrastructure, harmonize fiscal mechanisms with international standards and stimulate the integration of Ukrainian producers into global value chains.

Keywords: fiscal policy; export; commodity structure of exports; Ukraine; China.

Cite as: Bublyk, M. (2024). Fiscal policy of the state and its impact on the commodity structure of Ukrainian exports. *Economic analysis*, 34 (3), 620-631. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.620>